

Бойко Тетяна Олексіївна 

канд. біол. наук, доцент,

доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства

Херсонський державний аграрно-економічний університет, Україна

ПРЕДСТАВНИКИ ВІДДІЛУ *PINOPHYTA* ДЛЯ РОЗШИРЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН МІСТА ХЕРСОН

Асортимент рослин міста Херсон досить одноманітний, кількість деревних насаджень не відповідає нормам озеленення, тому зелені зони не виконують у повній мірі своїх численних функцій: санітарно-гігієнічну, тонізуючу, іонізуючу, зниження шумового навантаження та декоративно-виховну [1].

Одним зі шляхів рішення проблеми розширення асортименту декоративних деревних рослин – заміна хворих та фаутичних рослин високодекоративними, швидкорослими породами, стійкими до різких коливань температури повітря та витривалими до періодів посухи. Крім усіх попередніх критеріїв, рослини повинні бути не примхливими у догляді, піддаватись стрижці та формовці [2].

Відповідно до цих умов нами підібраний орієнтовний асортимент деревних порід відділу *Pinophyta* для введення в озеленення міста Херсон, представлений в таблиці 1.

Таблиця 1

Еколого-біологічні показники запропонованих деревних видів для широкого використання в озелененні міста Херсон

№ п/п	Таксон	Життєва форма	Довговічність	Зимостійкість	Посухостійкіс	Стійкість до хвороб та шкідників
<i>Pinophyta</i>						
1.	<i>Biota orientalis</i> (L.) Franco	дерево/кущ	I	5	5	5
2.	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> (A.Murray) Parl.	дерево	II	5	5	4
3.	<i>Chamaecyparis pisifera</i> (Siebold & Zucc.) Endl.	дерево	II	5	5	4
4.	<i>Cupressus arizonica</i> Greene	дерево	II	5	5	5
5.	<i>Ginkgo biloba</i> L.	дерево	I	5	5	5
6.	<i>Ephedra arborea</i> Lag.	кущ	II	5	5	5
7.	<i>Ephedra equisetina</i> Bunge.	кущ	II	5	5	5
8.	<i>Juniperus sabina</i> L.	кущ	II	5	5	3
9.	<i>Juniperus virginiana</i> L.	дерево	I	5	5	3
10.	<i>Picea pungens</i> Engelm.	дерево	II	5	4	4
11.	<i>Picea pungens</i> 'Glauca'	дерево	II	5	4	5
12.	<i>Pinus pallasiana</i> D.Don	дерево	I	5	5	4
13.	<i>Pinus sylvestris</i> L.	дерево	I	5	5	4
14.	<i>Pseudotsuga menziesii</i> (Mirbel) Franco	дерево	I	4	5	5
15.	<i>Taxus baccata</i> L.	дерево / кущ	I	5	4	5
16.	<i>Thuja occidentalis</i> L.	дерево	II	5	4	4

Для створення гармонійних композицій важливо поєднувати рослини різних життєвих форм. Тому пропонуємо асортимент як дерев (13 видів) так і кущів (5 видів). Переважна кількість видів відділу *Pinophyta* вічнозелені рослини – 14 видів та один сорт (93,8%). І лише один з запропонованих видів (*Ginkgo biloba* L.) є листопадним.

Одним з показників успішного росту і онтогенезу рослин в урбанізованих умовах є їх зимостійкість [1, 3]. Переважна більшість проаналізованих нами видів є зимостійкими і переносять коливання зимових температур без ушкоджень. Лише *Pseudotsuga menziesii* може підмерзати у найбільш морозні зими. Однак останні десять зим з температурами нижче -30- -35°C не було, відповідно ми можемо рекомендувати цю рослину до асортименту парків та скверів Херсону.

Ще одним важливим показником, який потрібно врахувати це посухостійкість, тобто комплекс факторів, пов'язаних з аридним кліматом [4]. Відповідно спектр обраних рослин має високі показники посухостійкості, тобто рослини без пошкоджень переживають тривалі періоди без опадів. Низка видів (*Picea pungens*, *Taxus baccata*, *Thuja occidentalis*) можуть рости і розвиватись без поливу, однак при тривалих посухах хвоя втрачає тургор, але рослини добре відновлюються на наступний рік.

Аналіз стійкості деревних порід до хвороб та шкідників за шкалою Б.Л. Козловського показав, що лише невеликий спектр деревних порід є стійкими до пошкодження. Ними виявились види роду *Ephedra*, а також *Ginkgo biloba*, *Biota orientalis*, *Cupressus arizonica*, *Tilia platyphyllos*. За літературними джерелами ці види також вказуються як стійкі. Для попередження пошкодження та ураження інших видів необхідно застосовувати обробку та низку агротехнічних прийомів.

Широкого застосування заслуговують такі представники *Pinophyta* як *Chamaecyparis lawsoniana*, *Ch. pisifera*, *Ginkgo biloba*, *Cupressus arizonica*, *Ephedra arborea*, *E. equisetina*, *Pseudotsuga menziesii*, *Taxus baccata*, декоративні форми роду *Thuja* L. та *Juniperus* L.

Для збільшення стійкості деревостанів, підвищення їх рекреаційного потенціалу та довговічності необхідно проводити наступні заходи [5]: поетапного оновлення та формування зелених насаджень з урахуванням асортименту та його цільового призначення; введення вічнозелених рослин у насадження для підвищення декоративності насаджень у всі сезони; проведення реконструкції насаджень з використанням різних типів посадок: малі та великі групи, алеї, поодинокі посадки дерев, деревні масиви тощо; своєчасне проведення агротехнічних заходів: полив, підживлення, рихлення ґрунту тощо.

Список використаних джерел:

1. Boiko T., Dementieva O., Omelianova V., Strelchyuk L. (2020). Ornamental woody plants assortment expansion in landscaping the cities of Southern Ukraine. 20-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2020. 595-602.
2. Boiko T., Melnyk R., Kovalevskiy S., Boiko L., Boiko P. (2020). Ecological and biological characteristics of shrubs in the urban ecosystems of Kherson (Ukraine). 20-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2020. 539-548.
3. Kozlovskij B. L. et al. (2000). Flowering woody plants of the Botanical Garden of the Rostov University (ecology, biology, geography), Rostov n/D., Starye russkie, 144 p.
4. Kormilicyn A.N., Golubeva I.V. (1970). Woody plants of the State Arboretum of Nikitsky Botanical Garden. Catalog dendrological collections of the Arboretum of Nikitsky botanical garden. Jalta, Tavrida, 90 p.
5. Melnik T.I. (2015). State street planting of central part of the city of Sumy. Bulletin of Sumy NAU. Series «Agronomy and Biology». 9 (30). pp. 221-226.
6. Бойко Т. О. (2019). Таксономічна структура і стан вуличних насаджень міста Херсон. Науковий вісник НЛТУ України. т. 29, № 8, С. 51-55.